

MIRJANA KONDOR-LANGER*, STJEPAN GLUŠČIĆ**

Praktični aspekti ispitivanja osumnjičenika u policiji s obzirom na dob i spol¹

Sažetak

Rad se bavi pojedinim praktičnim aspektima ispitivanja osumnjičenika u policiji na temelju članka 208.a Zakona o kaznenom postupku. U radu su prikazani rezultati istraživanja prikupljeni iz policijskih spisa o kaznenim djelima počinjenim na području Policijske uprave zagrebačke, u kojima su od 1. prosinca 2017. godine do 15. rujna 2018. godine provedena ispitivanja osumnjičenika. Tijekom istraživanja analiziran je 141 predmet u kojima je provedeno ispitivanje osumnjičenika za raznovrsna kaznena djela. Cilj provedenog istraživanja stjecanje je uvida u praktične aspekte ispitivanja osumnjičenika u policiji za kaznena djela na području Policijske uprave zagrebačke; dok je specifični cilj istraživanja utvrđivanje postojanja razlika u pojedinim praktičnim aspektima ispitivanja osumnjičenika u policiji s obzirom na osumnjičeničku dob i spol.

Ključne riječi: *ispitivanje osumnjičenika, policija, dob osumnjičenika, spol osumnjičenika.*

1. UVOD

Posljednja Novela Zakona o kaznenom postupku (Narodne novine br. 70/17.) značajno je utjecala na policijsko postupanje prema osumnjičenicima. Navedenom Novelom Zakona o kaznenom postupku u hrvatsko postupovno pravo transponirana je Direktiva 2013/48/EU

* dr. sc. Mirjana Kondor-Langer, Visoka policijska škola u Zagrebu, MUP RH, Hrvatska.

** doc. dr. sc. Stjepan Gluščić, Visoka policijska škola u Zagrebu, MUP RH, Hrvatska.

¹ Istraživanje za ovu publikaciju rađeno je u okviru Uspostavno-istraživačkog projekta „HRVATSKI MONITOR NASILJA: Istraživanje pojavnih oblika, uzroka i procesuiranja delinkventnog nasilja s fokusom na zaštiti posebno ranjivih skupina žrtava (CroViMo), koji je financirala Hrvatska zaklada za znanost (UIP-2017-05-8876). Službena stranica projekta: www.violence-lab.eu.

Europskog parlamenta i Vijeća od 22. listopada 2013. o pravu na pristup odvjetniku u kaznenom postupku i u postupku na temelju europskog uhidbenog naloga te o pravu na obavješćivanje treće strane u slučaju oduzimanja slobode i na komunikaciju s trećim osobama i konzularnim tijelima (SL L 294, 6. 11. 2013., u daljnjem tekstu: Direktiva 2013/48/EU). U tom kontekstu postavlja se pitanje što to zapravo znači za postupanje policijskih službenika tijekom kriminalističkog istraživanja, koje posljedice proizlaze iz odredbi Direktive?

Jedna od (za praktično policijsko postupanje) najznačajnijih ovlasti policijskih službenika jest prikupljanje obavijesti od građana. Normativno uređenje, do transponiranja Direktive 2013/48/EU, dopuštalo je policiji da prikuplja obavijesti i od osumnjičene osobe. U slučajevima postojanja osnova sumnje da je počinjeno kazneno djelo za koje se progoni po službenoj dužnosti ili prekršaja, policijski službenici prikupljaju obavijesti od građana – odnosno od osobe za koju je vjerojatno da ima saznanja o okolnostima u svezi s tim kaznenim djelom ili prekršajem (čl. 36. st. 1. Zakona o policijskim poslovima i ovlastima, Narodne novine br. 76/09., 92/14.). Od 1. prosinca 2017. godine odnosno od stupanja na snagu posljednje Novele Zakona o kaznenom postupku policijski službenici od osumnjičenih osoba više ne mogu prikupljati obavijesti odnosno s njima više ne mogu obavljati neformalne obavijesne razgovore. Sada policijski službenici osobu – za koju postoji osnova sumnje da je počinila kazneno djelo – mogu jedino formalno ispitati (čl. 208.a Zakona o kaznenom postupku, Narodne novine br. 152/08., 76/09., 80/11., 91/12. – Odluka i Rješenje USRH, 143/12., 56/13., 145/13., 152/14. i 70/17.). Tako čl. 208.a Zakona o kaznenom postupku formalizira ispitivanje osumnjičenika od strane policijskih službenika određujući sadržaj poziva koji se osumnjičeniku upućuje radi ispitivanja, sadržaj pouke koja se osumnjičeniku ima dati prije ispitivanja, jasna upozorenja o pravu na branitelja, tijek ispitivanja i bilježenje takvog ispitivanja kao i posljedice koje proizlaze iz kršenja ovako propisanog načina ispitivanja osumnjičenika (Gluščić i Kondor-Langer, 2018).

S obzirom na to da su ove značajne izmjene za policijsko postupanje relativno kratko na snazi, u ovome području provedeno je svega nekoliko istraživanja. Tako su vezano za ispitivanje osumnjičenika Gluščić i Kondor-Langer (2018) proveli istraživanje utjecaja izmjena i dopuna Zakona o kaznenom postupku na otkrivanje, razjašnjavanje i dokazivanje kaznenih djela iz područja općeg kriminaliteta. Potom su Klier, Kondor-Langer i Gluščić (2018) proveli istraživanje vezano za policijsku i državnoodvjetničku praksu u ispitivanju osumnjičenika. Novokmet i Vinković (2018) obradili su ispitivanje osumnjičenika u Republici Hrvatskoj nakon implementacije Direktive 2013/48/EU, a Karas Ivičević, Burić i Bonačić (2016 i 2016a) obradili su unaprjeđenje procesnih prava osumnjičenika i okrivljenika u kaznenom postupku: pogled kroz prizmu europskih pravnih standarda i prava obrane u različitim stadijima hrvatskog kaznenog postupka: rezultati istraživanja prakse. Zatim su Burić i Karas (2017) raspravljali o dvojbama veznima uz novu definiciju osumnjičenika i radnju njegova ispitivanja. Povod ovim istraživanjima implementacija je Direktiva EU-a u naš kaznenopravni sustav s ciljem utvrđivanja značajnih činjenica vezanih za praktičnu provedbu transponiranih instituta.

Kako se ovaj članak ne bavi samo ispitivanjem osumnjičenika u policiji veće se bavi i dobi i spolom osumnjičenika, u tome kontekstu potrebno je spomenuti kako se veći broj hrvatskih, ali i inozemnih istraživača u različitom kontekstu bavio istraživanjem spolne i dobne strukture osumnjičenih osoba za kaznena djela. Tako su primjerice Thomas, Dichter i

Matejkowski (2011) uspoređivali situacijske karakteristike počinitelja muškog spola intimnih i neintimnih ubojstava; dok su Hata i suradnici (2001) istraživali i dobnu strukturu počinitelja ubojstava u pet regija Japana. Zatim su Pavliček, Milivojević Antoliš i Matijević (2012) istraživali rodne karakteristike počinitelja ubojstava i pokušaja ubojstava, Kondor-Langer (2015 i 2016) bavila se obiteljskim ubojstvima odnosno obilježjima počinitelja i žrtava s obzirom na spol dok se Dundović (2007) bavio spolom i dobi počinitelja ubojstava intimnih partnera. Prema navedenim istraživanjima postoji statistički značajna povezanost između dobi počinitelja i počinjenja određenih kaznenih djela.

2. METODOLOGIJA I CILJ ISTRAŽIVANJA

Svrha provedenog istraživanja stjecanje je uvida u pojedine praktične aspekte ispitivanja osumnjičenika u policiji (čl. 208a. Zakona o kaznenom postupku) za kaznena djela na području Policijske uprave zagrebačke, dok je specifični cilj istraživanja utvrđivanje postojanja razlika u pojedinim praktičnim aspektima ispitivanja osumnjičenika u policiji s obzirom na osumnjičeničku dob i spol.

Za uzorak istraživanja rabljen je prigodni uzorak odnosno sekundarni izvori podataka, i to prikupljeni policijski spisi na području Policijske uprave zagrebačke u kojima su od 1. prosinca 2017. godine do 15. rujna 2018. godine provedena ispitivanja osumnjičenika po čl. 208.a Zakona o kaznenom postupku. Tijekom istraživanja ukupno je analiziran 141 predmet u kojima je provedeno ispitivanje osumnjičenika.

Podaci potrebni za realizaciju ovog istraživanja prikupljeni su s pomoću, u tu svrhu posebno sastavljenog, anketnog upitnika. Anketni upitnik sadržavao je 43 varijable, a popunjavali su ga policijski službenici Policijske uprave zagrebačke koji su provodili kriminalistička istraživanja u analiziranim spisima. Za potrebe ovoga istraživanja rabljene su varijable koje opisuju pojedine praktične aspekte ispitivanja osumnjičenika u policiji, i to sljedeće 4 varijable: Kaznena djela po glavama Kaznenog zakona, Prisutnost branitelja tijekom ispitivanja, Osumnjičeničko priznanje tijekom ispitivanja, Trajanje ispitivanja osumnjičenika. Uz ove četiri varijable koristili smo se i varijablama koje definiraju osumnjičeničku dob i spol.

Ove su varijable izabrane u svrhu realizacije ciljeva istraživanja, odnosno u svrhu stjecanja uvida u pojedine praktične aspekte ispitivanja osumnjičenika u policiji (čl. 208.a Zakona o kaznenom postupku) za kaznena djela na području Policijske uprave zagrebačke te utvrđivanje postojanja razlika u pojedinim praktičnim aspektima ispitivanja osumnjičenika u policiji s obzirom na osumnjičeničku dob i spol.

Nakon dovršenog prikupljanja, podaci iz anketnih upitnika uneseni su u bazu podataka u statističkom računalnom programu SPSS (verzija 16.0), a nakon dovršenog unosa podataka obavljena je logička kontrola. Za potrebe definiranih ciljeva istraživanja rabljena je deskriptivna statistika, a za utvrđivanje statistički značajnih razlika u analiziranim obilježjima rabljen je Hi-kvadrat test (razina značajnosti – $p < 0,05$).

3. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

3.1. Praktični aspekti ispitivanja osumnjičenika u policiji s obzirom na osumnjičenicovu dob

S obzirom na to da se radilo o ukupnom uzorku (N=141) kaznena djela obuhvaćena ovim istraživanjem prikazana su po glavama Kaznenog zakona. Radi izbjegavanja premalih frekvencija, također je formirana kategorija „ostala kaznena djela“².

Kaznena djela prikazana po glavama Kaznenog zakona u odnosu na kriterijsku varijablu koja definira osumnjičenicovu dob u analiziranom uzorku pokazala su da relativno najveći broj počinitelja čini kaznena djela protiv imovine (35,5 %). S obzirom na to da je imovinski kriminalitet najrasprostranjeniji, dobiveni rezultati bili su i očekivani. Nakon počinitelja koji čine kaznena djela protiv imovine slijede počinitelji koji relativno najčešće čine kaznena djela protiv osobne slobode (14,9 %) te kazneno djelo izazivanje prometne nesreće u cestovnom prometu (12,1 %).

Ako se dobiveni rezultati pogledaju unutar pojedinih kategorija osumnjičenicove dobi, unutar gotovo svih kategorija kriterijske varijable (izuzevši osumnjičenika u dobi od 21 do 30 g. i više od 60 g.), vidljivo je kako osumnjičenici relativno najčešće čine kaznena djela protiv imovine (14 do 18 g. – 75 %, 18 do 21 g. – 57,1 %, 30 do 40 g. – 42,9 %, 40 do 50 g. – 34,6 % i 50 do 60 g. – 36,4 %). Kod osumnjičenika u dobi od 21 do 30 godina vidljivo je kako relativno najčešće čine kaznena djela protiv zdravlja ljudi (24,1 %), dok osumnjičenici najstarije dobi (više od 60 godina) relativno najčešće čine kazneno djelo izazivanje prometne nesreće u cestovnom prometu, te „ostala kaznena djela“ s relativno jednakim udjelima od 27,3 %.

Varijabla kojom su definirana kaznena djela po glavama Kaznenog zakona u odnosu s varijablom koja definira osumnjičenicovu dob pokazuje statističku značajnost.

² Ostala kaznena djela obuhvaćaju kaznena djela iz sljedećih glava Kaznenog zakona: Kaznena djela protiv čovječnosti i ljudskog dostojanstva (N=1), Kaznena djela protiv radnih odnosa i socijalnog osiguranja (N=1), Kaznena djela protiv spolne slobode (N=2), Kaznena djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta (N=1), Kaznena djela protiv okoliša (N=1), Kaznena djela protiv opće sigurnosti (N=1), Kaznena djela protiv računalnih sustava, programa i podataka (N=1) i Kaznena djela krivotvorenja (N=1).

Tablica 1: Kaznena djela po glavama Kaznenog zakona u odnosu na osumnjičeničku dob

Glave Kaznenog zakona 14 do 18		Osumnjičeničkova dob							Ukupno	X ²	Značajnost
		14 do 18	18 do 21	21 do 30	30 do 40	40 do 50	50 do 60	više od 60			
Kaznena djela protiv života i tijela	aps.	1	1	2	4	1	1	1	11	72,818	,012
	%	25,0	7,1	6,9	11,4	3,8	4,5	9,1	7,8		
Kaznena djela protiv osobne slobode	aps.	/	1	3	5	4	6	2	21		
	%	/	7,1	10,3	14,3	15,4	27,3	18,2	14,9		
Kaznena djela protiv braka, obitelji i djece	aps.	/	/	/	4	2	1	/	7		
	%	/	/	/	11,4	7,7	4,5	/	5,0		
Kaznena djela protiv zdravlja ljudi	aps.	/	2	7	/	2	/	/	11		
	%	/	14,3	24,1	/	7,7	/	/	7,8		
Kaznena djela protiv sigurnosti prometa	aps.	/	/	4	3	6	1	3	17		
	%	/	/	13,8	8,6	23,1	4,5	27,3	12,1		
Kaznena djela protiv imovine	aps.	3	8	6	15	9	8	1	50		
	%	75,0	57,1	20,7	42,9	34,6	36,4	9,1	35,5		
Kaznena djela protiv gospodarstva	aps.	/	/	4	1	1	1	/	7		
	%	/	/	13,8	2,9	3,8	4,5	/	5,0		
Kaznena djela protiv javnog reda	aps.	/	/	1	2	/	4	1	8		
	%	/	/	3,4	5,7	/	18,2	9,1	5,7		
Ostala kaznena djela	aps.	/	2	2	1	1	/	3	9		
	%	/	14,3	6,9	2,9	3,8	/	27,3	6,4		
Ukupno	aps.	4	14	29	35	26	22	11	141		
	%	100	100	100	100	100	100	100	100		

Kaznena djela protiv okoliša (N=1), Kaznena djela protiv opće sigurnosti (N=1), Kaznena djela protiv računalnih sustava, programa i podataka (N=1) i Kaznena djela krivotvorenja (N=1).

Varijabla koja definira pribivanje osumnjičeničkova branitelja tijekom ispitivanja osumnjičenika u policiji u odnosu na osumnjičeničku dob – u ukupnosti je pokazala kako relativno najveći broj osumnjičenika nije konzumirao pravo na branitelja³ (81,6 %). Ako se dobiveni

³ U kategoriju „nije tražio branitelja“ ubrojen je jedan slučaj u kojem je osumnjičenik konzumirao pravo na branitelja, ali branitelj nije pribivao njegovu ispitivanju.

podaci sagledaju unutar pojedinih kategorija kriterijske varijable koja definira osumnjičeni-
 kovu dob, vidljivo je jedino da su maloljetne osobe u 100 % slučajeva konzumirale navedeno
 pravo što je bilo i očekivano s obzirom na to da se u tim slučajevima radi o obveznoj obrani.
 Nadalje, iz dobivenih podataka vidljivo je kako su osumnjičeni u dobi od 18. do 21. godine
 u 7,1 % slučajeva, oni u dobi od 21 do 30 godina u 10,3 % slučajeva, a oni u dobi od 30 do
 40 godina u 17,1 % slučajeva konzumirali pravo na branitelja. Osumnjičeni u dobi od 40
 do 50 godina u nešto više od 1/4 slučajeva konzumirali su pravo na branitelja, a oni u dobi od
 50 do 60 godina u 13,6 % slučajeva. Osumnjičeni najstarije dobi (više od 60 godina) svoje
 pravo na branitelja konzumirali su u svega 18,2 % slučajeva.

Varijabla kojom je definirana prisutnost osumnjičenikova branitelja ispitivanju u odno-
 su s varijablom koja definira osumnjičeničku dob pokazuje statističku značajnost.

Tablica 2: Prisutnost branitelja osumnjičeničku ispitivanju u odnosu na osumnjičeničku dob

Ispitivanju osumnjičenika pribivao branitelj 14 do 18		Osumnjičeničkova dob							Ukupno	X ²	Značajnost
		14 do 18	18 do 21	21 do 30	30 do 40	40 do 50	50 do 60	više od 60			
Nije tražio branitelja	aps.	/	13	26	29	19	19	9	115	21,765	,001
	%	/	92,9	89,7	82,9	73,1	86,4	81,8	81,6		
Da	aps.	4	1	3	6	7	3	2	26		
	%	100	7,1	10,3	17,1	26,9	13,6	18,2	18,4		
Ukupno	aps.	4	14	29	35	26	22	11	141		
	%	100	100	100	100	100	100	100	100		

Osumnjičeničko priznanje tijekom ispitivanja u odnosu na kriterijsku varijablu osum-
 njičeničkove dobi u ukupnosti pokazalo je kako relativno najveći broj osumnjičenika poriče
 počinjenje kaznenog djela koje mu se stavlja na teret (41,8 %). Međutim, ukoliko se sagle-
 daju pojedine kategorije kriterijske varijable koja definira osumnjičeničku dob, vidljivo je
 kako unutar kategorije koja definira dob od 14 do 18 godina i unutar dobne kategorije od 18.
 do 21. godine polovica osumnjičenika priznaje počinjenje kaznenog djela koje im se stavlja
 na teret. Unutar dobne kategorije osumnjičenika od 21. do 30. godine relativno najveći broj
 njih tijekom ispitivanja nije iskazivao (44,8 %). Unutar ostalih dobni kategorija kriterijske
 varijable vidljivo je kako relativno najveći broj osumnjičenika poriče kazneno djelo koje im
 se stavlja na teret (30 do 40 g. – 42,9 %, 40 do 50 g. – 42,3 %, 50 do 60 g. – 63,6 %, više od
 60 g. – 72,7 %).

Varijabla kojom se definira osumnjičeničko priznanje tijekom ispitivanja u odnosu s
 varijablom koja definira osumnjičeničku dob pokazuje statističku značajnost.

Tablica 3: Osumnjičeničko priznanje tijekom ispitivanja u odnosu na osumnjičeničku dob

Osumnjičeničko priznanje tijekom ispitivanja		Osumnjičeničkova dob							Ukupno	X ²	Značajnost
		14 do 18	18 do 21	21 do 30	30 do 40	40 do 50	50 do 60	više od 60			
Nije iskazivao	aps.	2	3	13	11	7	1	1	38	22,474	,033
	%	50,0	21,4	44,8	31,4	26,9	4,5	9,1	27,0		
Priznao	aps.	2	7	9	9	8	7	2	44		
	%	50,0	50,0	31,0	25,7	30,8	31,8	18,2	31,2		
Poricao	aps.	/	4	7	15	11	14	8	59		
	%	/	28,6	24,1	42,9	42,3	63,6	72,7	41,8		
Ukupno	aps.	4	14	29	35	26	22	11	141		
	%	100	100	100	100	100	100	100	100		

U tablici 4 vidljivo je da je varijabla koja definira trajanje ispitivanja osumnjičenika stavljena u relaciju s kriterijskom varijablom koja definira osumnjičeničku dob. Iz podataka je vidljivo kako je u ukupnom uzorku relativno najveći udio ispitivanja koja traju od 15 do 30 minuta (44,7 %) dok je relativno najmanji i jednak udio ispitivanja koja traju najkraće (do 15 minuta) i onih koja traju najdulje (više od 45 minuta) s relativnim udjelima od po 16,3 %.

Unutar pojedinih dobnih kategorija kriterijske varijable osim one najstarije (više od 60 godina) također je vidljivo da je relativno najveći udio onih ispitivanja od 15 do 30 minuta (14 do 18 g. – 75 %, 18 do 21 g. – 57,1 %, 21 do 30 g. – 51,7 %, 30 do 40 g. – 48,6 %, 40 do 50 g. – 38,5 %, 50 do 60 g. – 36,4 %). Kod osumnjičenika najstarije dobne skupine relativno je najveći udio ispitivanja koja su trajala od 30 do 45 minuta (45,5 %). Također je potrebno napomenuti kako niti jedno ispitivanje osumnjičenika najmlađe dobi nije trajalo do 15 minuta niti više od 45 minuta. Isto tako je vidljivo da unutar kategorije kriterijske varijable koja definira osumnjičeničku dob od 21. do 30. godine niti jedno ispitivanje nije trajalo duže od 45 minuta.

Tablica 4: Trajanje ispitivanja osumnjičenika u odnosu na osumnjičeničku dob

Trajanje osumnjičeničkova ispitivanja		Osumnjičeničkova dob							Ukupno	X ²	Značajnost
		14 do 18	18 do 21	21 do 30	30 do 40	40 do 50	50 do 60	više od 60			
Do 15 min	aps.	/	2	10	4	4	2	1	23	28,211	,059
	%	/	14,3	34,5	11,4	15,4	9,1	9,1	16,3		
15 do 30 min	aps.	3	8	15	17	10	8	2	63		
	%	75,0	57,1	51,7	48,6	38,5	36,4	18,2	44,7		
30 do 45 min	aps.	1	3	4	5	8	6	5	32		
	%	25,0	21,4	13,8	14,3	30,8	27,3	45,5	22,7		
Duže od 45 min	aps.	/	1	/	9	4	6	3	23		
	%	/	7,1	/	25,7	15,4	27,3	27,3	16,3		
Ukupno	aps.	4	14	29	35	26	22	11	141		
	%	100	100	100	100	100	100	100	100		

3.2. Praktični aspekti ispitivanja osumnjičenika u policiji s obzirom na osumnjičeničkov spol

Varijabla koja definira kaznena djela prema glavama Kaznenog zakona u odnosu na varijablu koja definira osumnjičeničkov spol unutar pojedinih kategorija spola (muško/žensko) pokazala je kako osumnjičenici obaju spolova relativno najčešće čine kaznena djela protiv imovine (osumnjičenici – 31,7 %, osumnjičenice – 57,1 %). Nakon kaznenih djela protiv imovine osumnjičenici muškog spola relativno najčešće čine kaznena djela protiv osobne slobode (15,8 %), a potom kazneno djelo izazivanje prometne nesreće u cestovnom prometu (11,7 %) te kaznena djela protiv života i tijela (9,2 %). Za razliku od njih osumnjičenici ženskog spola nakon kaznenih djela protiv imovine relativno najčešće i jednako čine kaznena djela protiv braka, obitelji i djece i kazneno djelo izazivanje prometne nesreće u cestovnom prometu s relativnim udjelom od po 14,3 %. Niti jedna osumnjičenica u promatranom uzorku nije počinila kaznena djela protiv života i tijela, protiv zdravlja ljudi, protiv javnog prometa te neko od ostalih kaznenih djela.

Tablica 5: Kaznena djela po glavama Kaznenog zakona u odnosu na osumnjičenikov spol

Glave Kaznenog zakona		Spol osumnjičenika		Ukupno	X ²	Značajnost
		muško	žensko			
Kaznena djela protiv života i tijela	aps.	11	/	11	14,996	,059
	%	9,2	/	7,8		
Kaznena djela protiv osobne slobode	aps.	19	2	21		
	%	15,8	9,5	14,9		
Kaznena djela protiv braka, obitelji i djece	aps.	4	3	7		
	%	3,3	14,3	5,0		
Kaznena djela protiv zdravlja ljudi	aps.	11	/	11		
	%	9,2	/	7,8		
Kaznena djela protiv sigurnosti prometa	aps.	14	3	17		
	%	11,7	14,3	12,1		
Kaznena djela protiv imovine	aps.	38	12	50		
	%	31,7	57,1	35,5		
Kaznena djela protiv gospodarstva	aps.	6	1	7		
	%	5,0	4,8	5,0		
Kaznena djela protiv javnog reda	aps.	8	/	8		
	%	6,7	/	5,7		
Ostala kaznena djela	aps.	9	/	9		
	%	7,5	/	6,4		
Ukupno	aps.	120	21	141		
	%	100	100	100		

U tablici 6 u odnos je stavljena varijabla koja definira nazočnost branitelja tijekom osumnjičenikova ispitivanja u policiji i varijabla osumnjičenikova spola. Kod obaju spolova osumnjičenika vidljivo je kako je relativno najveći udio onih osumnjičenika i osumnjičenica koji nisu konzumirali pravo na branitelja. Kod osumnjičenika muškog spola vidljivo je kako su oni u 18,3 % konzumirali to pravo, a kod osumnjičenica da su one u 19 % slučajeva konzumirale pravo na branitelja.

Tablica 6: *Nazočnost branitelja osumnjičeničku ispitivanju u odnosu na osumnjičeničkov spol*

Ispitivanju osumnjičenika pribivao branitelj		Spol osumnjičenika		Ukupno	X ²	Značajnost
		muško	žensko			
Nije tražio branitelja	aps.	98	17	115	,006	,572
	%	81,7	81,0	81,6		
Da	aps.	22	4	26		
	%	18,3	19,0	18,4		
Ukupno	aps.	120	21	141		
	%	100	100	100		

Varijabla koja definira osumnjičeničkov priznanje tijekom ispitivanja u odnosu na osumnjičeničkov spol pokazala je kako osumnjičeničnici obaju spolova u relativno najvećem broju slučajeva poriču kazneno djelo koje im se stavlja na teret (osumnjičeničnici – 41,7 %, osumnjičeničnice – 42,9 %).

Kod osumnjičeničnika muškog spola nakon onih koji poriču kazneno djelo relativno najčešće su zastupljeni oni koji priznaju kazneno djelo koje im se stavlja na teret (31,7 %) te oni koji tijekom ispitivanja nisu iskazivali (26,7 %).

Kod osumnjičeničnika ženskog spola nešto je drugačija situacija. Naime, kod njih je vidljivo kako su nakon osumnjičeničnica koje poriču kazneno djelo koje ime se stavlja na teret relativno jednako zastupljene osumnjičeničnice koje priznaju, ali i ne iskazuju tijekom ispitivanja s relativnim udjelima od po 28,6 %.

Tablica 7: *Osumnjičeničkov priznanje tijekom ispitivanja u odnosu na osumnjičeničkov spol*

Osumnjičeničkov priznanje tijekom ispitivanja		Spol osumnjičenika		Ukupno	X ²	Značajnost
		muško	žensko			
Nije iskazivao	aps.	32	6	38	,085	,958
	%	26,7	28,6	27,0		
Priznao	aps.	38	6	44		
	%	31,7	28,6	31,2		
Poricao	aps.	50	9	59		
	%	41,7	42,9	41,8		
Ukupno	aps.	120	21	141		
	%	100	100	100		

Varijabla koja definira trajanje osumnjičeničkova ispitivanja u odnosu na osumnjičeničkov spol kod osumnjičenika muškog spola pokazala je kako ispitivanja relativno najčešće traju od 15 do 30 minuta (47,5 %). I kod osumnjičenika ženskog spola ispitivanja relativno najčešće, ali i jednako traju od 15 do 30 minuta odnosno više od 45 minuta s relativnim udjelima od 28,6 %. Po relativnim udjelima kod obaju spolova nakon toga slijede ispitivanja koja traju od 30 do 45 minuta (osumnjičenici – 22,5 %, osumnjičenice – 23,8 %). Za razliku od ispitivanja osumnjičenika ženskog spola kod kojih su ona najduža ispitivanja (duže od 45 minuta) relativno najčešće zastupljena kod osumnjičenika muškog spola relativno je najmanji udio takvih ispitivanja (14,2 %).

Tablica 8: Trajanje ispitivanja osumnjičenika u odnosu na osumnjičeničkov spol

Trajanje osumnjičeničkova ispitivanja		Spol osumnjičenika		Ukupno	X ²	Značajnost
		muško	žensko			
Do 15 min	aps.	19	4	23	3,833	,280
	%	15,8	19,0	16,3		
15 do 30 min	aps.	57	6	63		
	%	47,5	28,6	44,7		
30 do 45 min	aps.	27	5	32		
	%	22,5	23,8	22,7		
Duže od 45 min	aps.	17	6	23		
		14,2	28,6	16,3		
Ukupno	aps.	120	21	141		
	%	100	100	100		

4. ZAKLJUČAK O REZULTATIMA ISTRAŽIVANJA

Rezultati istraživanja u ovome radu promatrali su se u odnosu na dvije kriterijske varijable i to osumnjičeničkovu dob i osumnjičeničkov spol.

S obzirom na osumnjičeničkovu dob dobiveni rezultati istraživanja pokazali su kako većina dobnih skupina osumnjičenika relativno najčešće čine kaznena djela protiv imovine izuzevši osumnjičenika u dobi od 21 do 30 godina koji relativno najčešće čine kaznena djela protiv zdravlja ljudi (24,1 %) i osumnjičenika najstarije životne dobi (više od 60 godina) koji relativno najčešće čine kazneno djelo izazivanje prometne nesreće u cestovnom prometu te „ostala kaznena djela“ s relativno jednakim udjelima od 27,3 %. Dobiveni podaci po pojedinim dobnim kategorijama, izuzevši djece kod kojih je obrana obvezatna (14 do 18 godina), pokazali su kako osumnjičenici tijekom ispitivanja u policiji relativno rijetko konzumiraju svoje pravo na branitelja (ovisno o dobi konzumacija prava na branitelja kreće se od 7,1 % do 26,9 %). Vežano za osumnjičeničkovo priznanje kaznenog djela koje im se stavlja na teret, a s

obzirom na osumnjičeničku dob podaci su pokazali kako osumnjičenici u dobi od 14 do 18 godina, odnosno u dobi od 18. do 21. godine unutar svojih dobnih skupina u 50 % slučajeva priznaju kazneno djelo dok osumnjičenici u dobi od 21. godine do 30 godina počinjeno kazneno djelo priznaju u nešto malo manje od 50 % slučajeva. Svi ostali osumnjičenici unutar svojih dobnih skupina relativno najviše poriču počinjeno kazneno djelo tijekom ispitivanja ili ne iskazuju. Nadalje, unutar pojedinih dobnih skupina ispitivanje osumnjičenika relativno najčešće traje od 15 do 30 minuta izuzevši najstarije dobi (više od 60 godina) gdje ispitivanje relativno najčešće traje nešto duže (30 do 45 minuta).

S obzirom na osumnjičeničkov spol rezultati istraživanja pokazali su kako osumnjičenici obaju spolova relativno najčešće čine kaznena djela protiv imovine (osumnjičenici – 31,7 %, osumnjičenice – 57,1 %). Slično kao i kod kriterijske varijable koja definira osumnjičeničku dob, i kod kriterijske varijable koja definira osumnjičeničkov spol rezultati su pokazali kako osumnjičenici obaju spolova relativno rijetko konzumiraju svoje pravo na branitelja (osumnjičenici – 18,3 %, osumnjičenice – 19 %). Isto tako osumnjičenici oba spola relativno rijetko tijekom ispitivanja priznaju kazneno djelo koje im se stavlja na teret (osumnjičenici – 31,7 %, osumnjičenice – 28,6 %). Vezano za varijablu kojom je definirano trajanje ispitivanja unutar kategorija spola vidljivo je kako su kod osumnjičenika ženskog spola relativno najčešće zastupljena ispitivanja koja traju duže od 45 minuta (28,6 %) za razliku od ispitivanja osumnjičenika muškog spola kod kojih su ispitivanja takve dužine relativno najrjeđe zastupljena (14,2 %).

S obzirom na vrlo mali broj istraživanja u ovome području, te na relativno kratko vrijeme primjene Zakona o kaznenom postupku kojim je definirano formalno ispitivanje osumnjičenika u policiji za donošenje daljnjih zaključaka i pronalaženje zajedničkih obilježja, ali i razlika u ispitivanju osumnjičenika s obzirom na spol i dob – potrebna je dulja primjena Zakona o kaznenom postupku kako bi se dobio puno veći uzorak na temelju čijih bi se pokazatelja mogli donositi relevantni zaključci.

LITERATURA

1. Burić, Z., Karas, Ž. (2017). Prilog raspravi o dvojbama veznima uz novu definiciju osumnjičenika i radnju njegova ispitivanja, *Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu*, Zagreb, 24:2, str. 443. – 482.
2. Direktiva 2013/48/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 22. listopada 2013. o pravu na pristup odvjetniku u kaznenom postupku i u postupku na temelju europskog uhidbenog naloga te o pravu na obavješćivanje treće strane u slučaju oduzimanja slobode i na komunikaciju s trećim osobama i konzularnim tijelima (SL L 294, 6. 11. 2013.).
3. Dundović, D. (2007). Ubojstva intimnih partnera, *Kaznenopravno-kriminalistička biblioteka „Vladimir Bayer“*, Ministarstvo unutarnjih poslova, Zagreb.
4. Gluščić, S., Kondor-Langer, M. (2018). The impact of Amendments and Supplements to the Criminal Procedure Law in determining, discussing, and proving the General criminality offenses, *EU and Comparative Law Issues and Challenges*, Osijek, str. 449. – 467.

5. Hata, N., Kominato, Y., Shimada, I., Takizawa, H., Fujikira, T., Morita, M., Funayama, M., Yoshioka, N., Touda, K., Gonmori, K., Misawa, S., Sakairi, Y., Sakamoto, N., Tanno, K., ThaikOo, M., Kiuchi, M., Fukumoto, Y., Sato, Y. (2001). Regional differences in homicide patterns in five areas of Japan. *Legal Medicine*, 3, 44. – 55.
6. Ivičević Karas, E., Burić, Z., Bonačić, M. (2016). Unapređenje procesnih prava osumnjičenika i okrivljenika u kaznenom postupku: pogled kroz prizmu europskih pravnih standarda, u: *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, 23:1, str. 11. – 58.
7. Ivičević Karas, E., Burić, Z., Bonačić, M. (2016a). Prava obrane u različitim stadijima hrvatskog kaznenog postupka: rezultati istraživanja prakse, u: *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, 23:2, str. 509. – 545.
8. Klier, D., Kondor-Langer, M., Gluščić, S. (2018). Policijska i državnoodvjetnička praksa u ispitivanju osumnjičenika, u: *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, 25:2, str. 447. – 475.
9. Kondor-Langer, M. (2016). Obiteljska ubojstva: obilježja počinitelja i žrtava s obzirom na spol počinitelja, 3-4, str. 21. – 39.
10. Novokmet, A., Vinković, Z. (2018). Police Interrogation of the Suspect in Croatia After the Implementation of the Directive 2013/48/EU – State of Play and Open Questions, *EU and Comparative Law Issues and Challenges*, Osijek, str. 418. – 448.
11. Pavliček, J., Milivojević Antoliš, L., Matijević, A. (2012). Neke rodne karakteristike počinitelja ubojstava i pokušaja ubojstava u obitelji. *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, 19(2), 917. – 934.
12. Thomas, K. A., Dichter, M. E., Matejkowski, J. (2011). Intimate Versus Nonintimate Partner Murder: A Comparison of Offender and Situational Characteristics. *Homicide Studies*, 15(3), 291. – 311.
13. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku, *Narodne novine* br. 70/2017.
14. Zakon o kaznenom postupku, Urednički pročišćeni tekst, *Narodne novine* br. 152/08., 76/09., 80/11., 91/12. - Odluka i Rješenje USRH, 143/12., 56/13., 145/13., 152/14. i 70/17.
15. Zakon o policijskim poslovima i ovlastima, *Narodne novine* br. 76/09., 92/14.

Summary

Mirjana Kondor-Langer, Stjepan Gluščić

Practical Aspects of Interrogation of a Suspect in the Police in Regard to the Offender's Age and Gender

The paper deals with some practical aspects of interrogation of a suspect in the police (Art. 208a of the Criminal Procedure Act). The paper presents the results of the research, for which secondary data sources were used, namely, the collected police files of criminal offences committed in the area of the Zagreb County Police Administration. The research sample included police files, from 1 December 2017 until 15 September 2018, in which police interrogations were conducted (Art. 208a of the Criminal Procedure Act). During the research, a total of 141 police files for various criminal offences, in which a suspect was interrogated, were analysed. The objective of the research was to gain insight into certain features of some practical aspects of police interrogation for criminal offences from the area of the Zagreb County Police Administration. The focus, and also the goal of the research, was to identify differences in police interrogation regarding certain features of a suspect, specifically regarding the offender's age and gender.

Key words: interrogation of a suspect, police, offender's age, offender's gender.